

СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

Пілевич О. А.

здобувач наукового ступеня доктора філософії Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України в. о. директора Ірпінського державного коледжу економіки та права м. Ірпінь, Київська область, Україна

У суспільстві постійних трансформацій методологічно важливим є запровадження нових підходів до освіти з метою підготовки майбутніх фахівців активних дій, зокрема, в професійній діяльності. В умовах, коли зміни у соціумі відбуваються постійно, науковий інтерес становить соціально-реконструкціоністський підхід, перетворюючий характер якого спонукав нас до з'ясування суті та осмислення технології його використання в педагогічній практиці, зокрема, у формуванні професійної культури майбутніх фахівців з фінансів і кредиту. Відомо, що сьогодні період «напіврозпаду» компетентності (зниження її на 50% унаслідок появи нової інформації) менш, ніж п'ять років. Однією з причин швидкого «старіння» компетентності є щорічне оновлення майже 5% теоретичних і 20% професійних знань.

Соціально-реконструкціоністський підхід, охарактеризований в дисертації вітчизняного вченого-соціолога І. Мачуліної. Нею доведено, що базуючись на інтеграції всіх попередніх підходів, він уможливує розвиток професійної культури майбутнього фахівця в руслі соціального реконструкціонізму, що актуалізується в процесі соціокультурних трансформацій [1]. Про реконструкцію ключових компетенцій фахівців як методологічної функції компетентнісного підходу до розвитку професійної культури майбутнього фахівця йдеться також в дисертації зарубіжного вченого-педагога Л. Єлагіної, однак мета і суть реконструкціоністського підходу не сформульовані. Необхідність їх з'ясування спонукало нас звернутися до наукових праць.

Так, досліджуючи соціально-реконструкціоністський підхід до формування професійної культури фахівця у вищій школі, І. Мачуліна визначила його мету з позицій соціологічної науки - удосконалення і перетворення суспільства, виховання фахівців для трансформацій і соціальних реформ. Вона підкреслює, що для досягнення цієї мети педагоги мають акцентувати увагу на «формуванні у майбутніх фахівців таких знань і

навичок, які уможливають виявлення проблем, стримуючих розвиток суспільства, і вирішувати їх» [1]. При цьому дослідниця звертає увагу на необхідність розширення ролей викладачів вищих навчальних закладів.

Для порівняння позицій соціологів і педагогів відносно сучасної ролі педагога в формуванні професійної культури майбутніх фахівців ми звернулися до наукової праці Е. Стриги, в якій ці ролі узагальнені. Він розглядає викладачів у ролі суб'єктів: процесу передачі знань і формування професійних компетенцій та організації цього процесу; наукового пошуку, досягнення науково-методичних результатів і організаторів науково-дослідної роботи студентів; процесу формування соціально-особистісних компетенцій, підготовки студентів до працевлаштування; науково-виробничого процесу, процесу організації практико-орієнтовної, проектної діяльності студентів; глобалізації та інтернаціоналізації діяльності університету; колективної взаємодії, спрямованої на досягнення єдиного результату; інноваційного процесу, процесу загальної творчості. [2, с. 50]. Даний перелік ролей викладачів вищих навчальних закладів, на наш погляд, найбільш відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій.

У своїй дисертації І.Мачуліна довела, що нині актуалізуються ролі педагогів як: агентів соціальних реформ і змін та керівників проектів і лідерів досліджень. Вона наголошує, що успішність реалізації цих ролей можлива за умов, якщо «в навчальних планах буде збільшена увага до суспільних наук і методів соціальних досліджень, а також до вивчення тенденцій сучасного і майбутнього розвитку суспільства, втілення в процес навчання ідеалів рівності, культурного плюралізму» [1]. Отже, дослідниця окреслює умови, за яких можуть бути дійсно змінені ролі викладачів вищих навчальних закладів. Її точка зору не суперечить, а доповнює позицію вчених-педагогів.

У дисертації І. Мачуліної розкрита логіка визначення суті соціально-реконструкціоністського підходу, за якою слід звернутися до теорії соціального конструкціонізму (соціологічна теорія пізнання). Згідно з нею соціальна реальність має два сектори: перший-непроблематичний (в рамках якого люди користуються старими, тобто набутими знаннями) та другий - проблематичний (коли особистість стикається з проблемою, а потрібних знань для її вирішення немає). Дослідниця наголошує, що за умов трансформаційних змін у сучасному вітчизняному суспільстві людина майже постійно знаходиться в проблематичному секторі, особливо це стосується професійної сфери діяльності.

Доцільно зауважити, що це одна з причин високої уваги до освіти в економічно розвинених країнах, на міжнародному рівні, зокрема, прийнята нова європейська стратегія «Європа-2020», яка встановлює три чинники зміцнення економіки: розумне зростання - розвиток економіки, заснованої на знаннях та інноваціях; стале зростання - створення економіки, заснованої на доцільному використанні ресурсів, екології та конкуренції; всеосяжне зростання - сприяння підвищенню рівня зайнятості населення, досягнення соціальної і територіальної згоди [1]. Ці чинники відображено в розробленій Стратегії сталого розвитку України. В рамках названих у ній чотирьох векторів руху передбачено реалізацію 62 реформ та програм розвитку держави, серед яких і реформа освіти. Одним з її завдань, зазначає І. Мачуліна, є формування «такого рівня професійної культури, завдяки якому фахівець за допомогою реконструкції обов'язково знаходив би оптимальне рішення професійної проблеми» [1].

Отже, не зважаючи на те, що соціально-реконструкціоністський підхід здебільшого використовується в соціології, його запровадження в педагогічну практику формування професійної культури в майбутніх фахівців з фінансів і кредиту на часі. Він відповідає стратегічним завданням, визначеним на міжнародному та національному рівнях підготовки сучасних фахівців, зокрема, в сфері фінансової, банківської та страхової діяльності - вирішувати принципово нові завдання, що виникають у зв'язку з модернізацією сучасного суспільства. Однак залишається не вирішеною проблема розроблення технологій його використання.

З огляду на тенденції розвитку сучасної освіти реалізації соціально-реконструкціоністського підходу в формуванні професійної культури майбутніх фахівців з фінансів і кредиту сприятиме запровадження принципів динамічного навчання («трьохфазна модель навчання»). Його суть полягає в тому, що всі учасники навчального процесу мають бути обізнаними в тому, як буде відбуватися їх навчання, наскільки вони можуть на нього вплинути, чого очікують від них ведучі. Розроблена і обґрунтована К. Фопелем, ця модель реалізується за планом створення ідеальної навчальної ситуації: створення ситуації «розслабленої уваги» для активного функціонування мозку; створення ситуації сприятливої для занурення студентів у «комплексний досвід», активне оцінювання власного досвіду [13, 27]. Саме динамічним знанням віддається перевага у провідних університетах світу. Ними забезпечують воркшопи і лабораторії, організація яких базується на основі специфіки мисленнєвих процесів, розвитку критичного мислення,

використання певних дій перетворювального характеру, а методика проведення розрахована на дорослих.

Література:

Мачуліна І. І. Соціально-реконструкціоністський підхід до формування професійної культури фахівця у вищій школі: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Мачуліна Ірина Іванівна; Харків. гуманіт. ун-т «Народна українська академія» МОН України. -Харків, 2008.-32 с.

2. Стрига Е. В. Ролі викладача вищого навчального закладу / Е. В. Стрига // Наука і освіта. - 2013. - № 5. - С. 48-50.

3. Фопель К. Психологические принципы обучения взрослых: проведение воркшопов, семинаров, мастер-классов / Карл Фопель [пер. с нем.]. – М. : Генезис, 2010. - 360 с. - (Все о психологической группе).

4. EUROPE - 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth /Communication from the commission EUROPE 2020. - Brussels, 3.3.2010 COM (2010) 2020. - 37 p.